

بیانیه اعتراضی معاونین آموزشی دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور به پذیرش بیش از ظرفیت دانشگاه‌ها و نبود امکانات و بودجه لازم

به نام خدا

پیرامون مصاحبه و صحبت‌های اخیر معاون آموزشی وزارت بهداشت، معاونین آموزشی دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور، با اتکا به مسئولیت حرفه‌ای و رسالت آموزشی خود، بدین‌وسیله نگرانی عمیق جامعه دانشگاهی را از آثار افزایش بی‌رویه ظرفیت پذیرش در رشته‌های پزشکی و دندانپزشکی اعلام می‌کنیم. تصمیم‌های شتاب‌زده و غیرهم‌سو با واقعیات میدانی، نه تنها به ارتقای شاخص‌های سلامت منجر نمی‌شود، بلکه آموزش پزشکی و نهایتاً سلامت مردم را در معرض آسیب‌های جدی قرار می‌دهد.

(۱) مسئله اصلی: «خروجی‌ها» و نه «تعداد ورودی‌ها»

تجربه میدانی و شواهد دانشگاهی نشان می‌دهد مشکل اصلی نظام سلامت، کمبود ورودی دانشجوی نیست؛ بلکه افزایش نگران‌کننده خروجی‌ها از سیستم سلامت است؛ از جمله:

- عدم به کارگیری پزشکان فارغ‌التحصیل به علت عدم تأمین منابع مالی،
- مهاجرت پزشکان و دندان‌پزشکان،
- عدم استقبال برای جذب اعضای هیئت علمی توانمند در دانشگاه‌ها.

از دست رفتن بهترین نیروهای تربیت‌شده، نتیجه مستقیم بی‌توجهی به ماندگاری، معیشت، امنیت شغلی، کرامت حرفه‌ای، فرصت‌های رشد علمی و محیط کار ایمن و استاندارد است.

حل بحران منابع انسانی با سیاست‌های نگهداشت و ایجاد انگیزه برای تداوم خدمت در کشور ممکن است، نه با افزایش کمی و بی‌برنامه ظرفیت؛ که در این راستا هیچ بودجه‌ای از سوی نهادهای مربوطه جهت تأمین زیرساخت اختصاص نیافته است.

۲) تراکم دانشجو و اخلاص جدی در آموزش

دانشگاهها امروز با تراکم شديد دانشجو در كلاس‌های نظری، كارگاه‌ها، آزمایشگاه‌ها، بخش‌های بالینی، سلف‌ها و خوابگاه‌ها روبه‌رو هستند، به‌گونه‌ای كه دیگر ظرفیتی وجود ندارد!

این تراکم:

۱. کیفیت آموزش را به‌سبب کاهش «زمان مؤثر یادگیری فردی» پایین می‌آورد؛
۲. عملاً امکان حضور و غیاب وجود ندارد و پرسش و پاسخ و سنجش دانشجویان به صفر رسیده است؛
۳. نسبت استاد به دانشجو و نسبت دانشجو به تخت آموزشی/بخش بالینی را از استانداردهای قابل قبول خارج می‌کند؛
۴. امکان آموزش کنار تخت بیمار (Bedside Teaching) و رعایت شأن بیمار را محدود می‌کند؛
۵. فرصت تمرین مهارت‌های عملی در مراکز مهارت و شبیه‌سازی را کاهش می‌دهد؛
۶. فرسودگی حرفه‌ای اساتید و افت انگیزه دانشجویان را تشدید می‌کند.

به‌صراحت اعلام می‌کنیم دانشگاه‌های علوم پزشکی بیش از این ظرفیت پذیرش ندارند و هر افزایش تحمیلی جدید، به معنای تعمیق اختلال در فرآیند آموزشی و تضعیف کفایت حرفه‌ای فارغ‌التحصیلان خواهد بود. در حالی که مطابق مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی، تا سال ۱۴۰۷ هر سال ۱۶ هزار و ۵۰۰ دانشجوی پزشکی و دندان‌پزشکی وارد دانشگاه‌ها خواهند شد و بعد از آن نیز ممکن است شورای عالی انقلاب فرهنگی افزایش ۲۰ درصدی را تصویب کند.

۳) دانشگاه‌ها به تکلیف افزایش ظرفیت عمل کردند؛ اما بودجه و زیرساخت تخصیص نیافت

در سال‌های اخیر، دانشگاه‌ها به تکالیف ابلاغی درباره افزایش ظرفیت عمل کرده‌اند و هزینه‌های انسانی و سازمانی قابل توجهی را پذیرفته‌اند؛ با این حال، هیچ بودجه متناسب و پایداری برای توسعه الزامات آموزشی و رفاهی به آن‌ها تخصیص نیافته است.

این وضعیت توجیه‌پذیر نیست و دانشگاه‌ها در شرایط طاقت‌فرسا و غیرقابل تحمل قرار گرفته‌اند و به جرأت می‌توان گفت آینده پزشکی و دندان‌پزشکی اصلاً روشن و بالنده نخواهد بود.

همچنین، نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی و سایر مدافعان افزایش ظرفیت—که پیگیر این سیاست بوده‌اند—در تأمین اعتبارات و پشتیبانی قانونی و نظارتی لازم برای انطباق زیرساخت‌ها با ظرفیت‌های جدید، به تکلیف ملی خود به‌نحو کافی عمل نکرده‌اند. افزایش ظرفیت بدون پشتوانه و تأمین منابع، صرفاً انتقال بار بحران به کلاس درس، بیمارستان آموزشی و دانشجوست.

۴) زیرساخت آموزش پزشکی چیست و کجا کمبود داریم؟

زیرساخت آموزش پزشکی مجموعه‌ای هم‌افزا از اجزاست که نبود یا کمبود هر کدام، کل نظام را دچار اختلال می‌کند:

الف) فضای آموزشی استاندارد (کلاس‌های کافی و مجهز، سرانه مناسب فضا به ازای هر دانشجو، کتابخانه‌های پویا و دسترسی به منابع علمی)

ب) بیمارستان‌ها و بخش‌های آموزشی (تخت آموزشی کافی، تنوع کیس، کلینیک‌های مهارت، اتاق‌های معاینه و آموزش)

ج) اعضای هیئت علمی به تعداد و ترکیب کافی (با فرصت توسعه حرفه‌ای، پژوهش و ارتقای مرتبه)

د) مراکز مهارت و شبیه‌سازی (مهارت‌های پایه، احیاء، جراحی/پروسجرهای کم‌خطر، ارتباطات بالینی)

هـ) تجهیزات آزمایشگاهی و پژوهشی (به‌روز، نگهداشت‌شده، با سرانه مواد و کیت آموزشی کافی)

و) زیرساخت‌های فناورانه (سامانه‌های یادگیری الکترونیک، PACS، دسترسی به پایگاه‌های داده و محتوای چندرسانه‌ای)

ز) امکانات خوابگاهی و رفاهی (مسکن دانشجویی، تغذیه، سلامت روان، ورزش و نشاط دانشجویی)

ح) خدمات پشتیبان بالینی (پرستاری آموزشی، پرونده‌نویسی استاندارد، اخلاق پزشکی و ایمنی بیمار)

کمبود بودجه و فرسودگی تجهیزات و فضاها در بسیاری از این اجزاء، از مهم‌ترین عوامل افت کیفیت آموزش و فشار مضاعف بر استاد و دانشجوست.

۵) پیامدهای ادامه روند فعلی

۱. افت کفایت علمی و مهارتی دانش‌آموختگان و کاهش اعتماد حرفه‌ای
۲. فرسودگی و ریزش اعضای هیئت علمی و افزایش میل به ترک خدمت یا مهاجرت
۳. کاهش کیفیت خدمات سلامت و تهدید ایمنی بیمار در آینده نزدیک
۴. اتلاف منابع به دلیل تربیت کمی بدون تضمین کیفیت و ماندگاری

۶) راهکارهای جایگزین و مطالبات مشخص

برای اصلاح مسیر و حفاظت از سرمایه انسانی نظام سلامت، موارد زیر مطالبه و پیشنهاد می‌شود:

الف) اختصاص بودجه پایدار و متناسب با افزایش ظرفیت‌های سال‌های گذشته (برای فضا، تجهیزات، نیروی انسانی، نگهداشت و رفاه). معاون آموزشی وزارت بهداشت بودجه مورد نیاز را با ظرفیت پذیرش سال گذشته ۳۷ همت اعلام کرده‌اند.

ب) جذب هدفمند اعضای هیئت علمی و مربیان مهارتی، همراه با بسته‌های توانمندسازی و ارتقای حرفه‌ای.

ج) توسعه مراکز مهارت و شبیه‌سازی در همه دانشگاه‌ها و استانداردسازی «حداقل ساعات مهارت» برای هر مقطع.

د) ارتقای زیرساخت‌های فناورانه آموزشی و دسترسی عادلانه به منابع علمی معتبر.

هـ) سیاست‌های ماندگاری و کاهش مهاجرت (مسئله اصلی):

۱. اصلاح نظام پرداخت و معیشت متناسب با شأن حرفه‌ای و بار آموزشی-درمان.
۲. تأمین امنیت شغلی و محیط کار ایمن، پوشش مناسب بیمه مسئولیت حرفه‌ای.

(۷) جمع‌بندی و مطالبه نهایی

دانشگاه‌های علوم پزشکی به تکالیف محوله برای افزایش ظرفیت عمل کرده‌اند؛ اما عدم تخصیص بودجه و توسعه زیرساخت‌های لازم، این سیاست را غیرقابل دفاع کرده است. از نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی و سایر مدافعان افزایش ظرفیت انتظار می‌رود بی‌درنگ به تکلیف ملی خود در تأمین اعتبارات، نظارت و اصلاح قانون‌گذاری عمل کنند.

در طی چند سال پس از تصویب افزایش ظرفیت، اقدام مؤثری در ایجاد فضای آموزشی، توسعه زیرساخت‌ها و خوابگاه‌های دانشجویی انجام نشده است. این بحران کمبود فضاهای یادشده ممکن است به اعتراضات دانشجویی در سال تحصیلی آتی دامن بزند و مسئولیت آن متوجه افرادی است که بدون بررسی کارشناسی بر طبل افزایش ظرفیت دانشجو کوبیده‌اند.

پیشنهاد می‌شود یک جلسه فوری با حضور معاون آموزشی وزارت بهداشت، نمایندگان مجلس و معاونان آموزشی دانشگاه‌ها تشکیل شود تا مشکلات موجود به صورت میدانی بررسی گردد. چنین نشستی می‌تواند یک درخواست عملی و مؤثر در جهت اصلاح سیاست‌ها و کاهش بحران باشد.

تأکید می‌کنیم: کیفیت آموزش پزشکی خط قرمز ماست. حفظ کیفیت، پیش‌نیاز سلامت مردم است. هرگونه تصمیم‌گیری برای ادامه این روند باید بر مبنای شواهد، ظرفیت واقعی دانشگاه‌ها و اولویت راهبردی نگهداشت سرمایه انسانی اتخاذ شود.

دکتر سید فرشاد علامه معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی تهران

دکتر غلامرضا بیاضیان، معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی ایران

دکتر محمدرحمتی معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

دکتر حسین سرمیدیان، معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی اراک

دکتر شهاب قاضی میرسعید، معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی ارتش

دکتر عفت ایرانی جم، معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل

دکتر رحیم محمود لو، معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه

دکتر غلامرضا معصومی، معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

خانم دکتر لطفی، معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی البرز

دکتر مرتضی کریمی پور، معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی انستیتو پاستور

دکتر آرش ملکیان، معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی اهواز

دکتر محمدرضا سلطانی، معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی ایلام

دکتر عبد اله خوان زاده معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی آبادان

دکتر احسان موعودی معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی بابل

دکتر علی حق بین، معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی بجنورد

دکتر جمال اخوان مقدم معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله

خانم دکتر معصومه قاسمی معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی بم

دکتر احسان رمضانیاں معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی بندرعباس

خانم دکتر اعظم امینی معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی بوشهر

دکتر اصغر زربان معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند خراسان

دکتر سعید اصلان آبادی معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی تبریز

دکتر محمد احمدی سلیمانی معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی تربت حیدریه

دکتر حمید رضا خرم خورشید معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی توانبخشی

دکتر زهرا مصلی نژاد معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی جهرم

دکتر امین سعیدی معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی جیرفت

دکتر ساسان ناخواهی معاون آموزشی دانشکده اسدآباد

دکتر علی اصغر نشاط معاون آموزشی دانشکده اسفراین

دکتر روح اله خارا معاون آموزشی دانشکده بهبهان

دکتر حامد محمدی معاون آموزشی دانشکده تربت جام

دکتر نصیر جدگال معاون آموزشی دانشکده چابهار

دکتر حامد رضاخانی معاون آموزشی دانشکده خلخال

دکتر سعید امینی معاون آموزشی دانشکده خمین

دکتر امین سهیلی معاون آموزشی دانشکده خوی

دکتر حمیدرضا کوهستانی معاون آموزشی دانشکده ساوه

دکتر توحید بابازاده معاون آموزشی دانشکده سراب

خانم دکتر زهرا ایمانی معاون آموزشی دانشکده سیرجان

دکتر حامد نادری معاون آموزشی دانشکده شوشتر

دکتر فرزاد رحمانی معاون آموزشی دانشکده کاشمر

آقای دکتر محمد جعفری معاون آموزشی دانشکده گراش

دکتر ابراهیم علی افسری معاون آموزشی دانشکده مراغه

خانم دکتر آسیه دژکام معاون آموزشی دانشکده ایرانشهر

دکتر محمدامین بهمنش معاون آموزشی دانشکده دزفول

دکتر فواد ایرانمنش معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان

دکتر پویا استادرحیمی معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی زابل

دکتر علی خواجه معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی زاهدان

سرکارخانم دکتر عاکفه احمدی افشار معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی زنجان

دکتر حسین عصارزاده معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی سبزوار

دکتر مجید میر محمد خانی معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی سمنان

دکتر امیر بستانی معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی شاهد

دکتر سیدشاهرخ آقایان معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی شاهرود

دکتر مرتضی دهقان معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد

دکتر آرمین عطار معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی شیراز

دکتر امیر انصاری معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی فسا

دکتر حسین مژدهی پناه معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی قزوین

دکتر مهدی پزشکی مدرس معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی قم

دکتر سید مهدی رسولی منش معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی کاشان

دکتر یدا... زارع زاده معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی کردستان

دکتر رضا ملک پور افشار معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی کرمان

دکتر فیض اله منصوری معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه

دکتر اراز بردی قورچایی معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی گلستان

دکتر سیدفرزین میرچراغی معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی گناباد

دکتر شفقی معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی گیلان

دکتر محمدرضا عرفانی معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی لارستان

دکتر هرمز محمدوند معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی لرستان

دکتر میثاق شفیع زاد معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی مازندران

دکتر فرشیدی معاون آموزشی مرکز آموزشی تحقیقاتی قلب

دکتر سید علی علمداران معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی مشهد

دکتر سیدحسین حسینی معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی نیشابور

دکتر عباس شکری مرنی معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی همدان

دکتر ثابت معاون آموزشی دانشگاه هوشمند

دکتر سجاد قادری معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی یاسوج

دکترحسین سلیمانی معاون آموزشی دانشگاه علوم پزشکی یزد